

Lokala engagemang och samverkan med offentlig planering

– om en landsbygd i förändring

Local involvement and cooperation with rural development

Ida Karestrand

Lokala engagemang och samverkan med offentlig planering – Om en landsbygd i förändring

Local involvement and cooperation with rural planning

Ida Karestrand

Handledare: Anna Peterson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Anders Larsson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur

Kurskod: EX0845

Program/utbildning: Landskapsarkitekturprogrammet, Alnarp

Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2021

Omslagsbild: Ida Karestrand

Nyckelord: Lokala engagemang, offentlig planering, landsbygdsutveckling, samverkan, Uddebo

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap (LTV)

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

I Sverige präglar den urbana normen samhällsplaneringen och gör att landsbygden hamnar i periferin. Det kan vara problematiskt när landsbygden utvecklas utan ramar, men gör också att lokala engagemang får en möjlighet att ta plats och bli en viktig del av ett samhälle. Syftet med denna uppsats är att undersöka hur lokala engagemang kan samverka med offentlig planering för att skapa långsiktigt hållbara samhällen på landsbygden. Genom en litteraturstudie och tre intervjuer med personer med olika bakgrunder och erfarenhet av lokalt engagemang och arkitektur, har olika perspektiv lyfts fram. Samhället Uddebo tas upp som ett exempel för att visa hur ett samhälle kan utvecklas med hjälp av lokala engagemang. Studien har visat att den urbana normen genomsyrar synsättet på landsbygden som en resurs för staden och att skilja på stad och land är problematiskt då det skapar en uppdelning som inte representerar verkligheten. De är båda beroende av varandra. Arkitekturen har en viktig roll att spela i utvecklingen av landsbygden och antagandet av *Programmet för gestaltad livsmiljö 2018* belyser detta ytterligare. Det politiska engagemanget i Sverige minskar och människors naturliga koppling till politik och kommunal planering likaså. Det behövs nya sätt att mötas och det finns redan lyckade exempel på hur detta kan gå till. Exemplet Uddebo visar på hur lokalt engagemang kan styra utvecklingen men att detta kräver att personer är engagerade och lägger mycket tid och energi på de projekt som de vill genomföra. Kommunens roll i Uddebo har inte varit avgörande för projekten men en bra kommunikation och en förståelse för att engagemang är viktigt för samhällets utveckling har funnits. Slutsatser som har dragits utifrån arbetet med denna uppsats är att kommunernas roll är i förändring och att nya metoder för dialog och samverkan med civilsamhället behöver testas.

Nyckelord: Lokala engagemang, samverkan, offentlig planering, landsbygdsutveckling, urban norm.

Abstract

In Sweden, the urban norm is present in public planning and means that the countryside ends up in the periphery. It can be problematic when the countryside is developing with a loose framework, but it also gives local involvement an opportunity to thrive and become an important part of a society. The purpose of this thesis is to investigate how local involvement can interact with public planning to create long-term sustainable communities in rural areas. The thesis is based on a literature study and interviews with people involved in the subject in different ways. The village Uddebo is used as an example to show how a society can develop through local involvement. The thesis has shown that the urban norm affects the view on rural areas as a resource for the city. Architecture is an important tool to use in the development of rural areas and the assumption of *Programmet för gestaltad livsmiljö 2018* highlights this. The political involvement in Sweden is decreasing and peoples connection to community planning as well. New ways of interaction is needed and the thesis show some examples on how this can be done. The Uddebo example shows how local involvement can guide development, but this requires people to be involved and spend a lot of time and energy on the projects they want to implement. The municipality has not been crucial for the development, but communication and an understanding for the importance of local involvement has been present. Conclusions that have been drawn based on the work on this thesis are that the role of the municipalities is changing and that new methods for dialogue and collaboration with civil society need to be tested.

Keywords: local involvement, public planning, rural development, urban norm.

Förord

I min utbildning är den urbana normen stark. Även om mycket av det vi lär oss är applicerbart på både stad och landsbygd så är normen att staden är det som är spännande och har en utvecklingspotential. Samtidigt märks en nyfikenhet på landsbygden. Nyfikenheten väcks ofta när lokala engagemang tar plats i ett samhälle. När människor engagerar sig i sitt lokalsamhälle är detta ofta ett tecken på att de bryr sig om, uppskattar och värnar om sin omgivning. Effekten blir ofta ett attraktivt samhälle som fler vill vara en del av. Om den offentliga planeringen kan fånga upp dessa engagemang och väva samman dessa med den offentliga planeringen och genom sin kompetens stödja och utveckla idéer kan ett långsiktigt hållbart och demokratiskt samhälle skapas. Som landskapsarkitektstudent med en längtan efter ett liv på landsbygden vill jag lära mig om hur det går att arbeta med lokala engagemang och offentlig planering av framtidens landsbygd. Jag tror att många lösningar till vår tids största utmaningar går att hitta på landsbygden och hoppas att fler vill utforska detta.

Tack till Lena Falkheden, Caroline Bergmann och Liv Sonntag som ställt upp på intervjuer, bidragit med material och gett mig inspiration.

Innehållsförteckning

Figurförteckning.....	8
1. Inledning	9
2. Syfte och frågeställningar	11
2.1. Målsättning.....	11
2.2. Syfte.....	11
2.3. Frågeställningar.....	11
3. Metod och material	12
3.1. Litteraturstudie	12
3.2. Kvalitativa intervjuer.....	13
3.3. Uddebostudie.....	13
4. Stadsplanering och lokalt engagemang.....	15
4.1. Den urbana normen inom offentlig planering och strategier.....	15
4.2. Arkitekturkompetens på landsbygden.....	17
4.3. Lokala engagemang och samverkan med offentlig planering.....	19
5. Uddebo.....	23
6. Diskussion och slutsatser.....	29
6.1. Vetenskaplig diskussion.....	23
6.2. Metoddiskussion.....	32
6.3. Slutsatser.....	32
6.4. Framtida forskning.....	34
Referenser.....	35
Tack	38
Bilaga 1.....	39

Figurförteckning

Fig. 1. Lantmäteriet, Uddebo. SWEREF 99 RH 2000. [Karta] [2021-05-11]...23

Fig 2. Lantmäteriet, Uddebo. SWEREF 99 RH 2000. [Karta] [2021-05-11]...23

Om inget annat uppges är bilder tagna av författaren.

1. Inledning

Den urbana normen har vuxit sig stark i Sverige det senaste seklet och landsbygden har hamnat i skymundan i frågor som rör utveckling, innovation och planering. Idag bor 87% av Sveriges befolkning i tätorter och på 1,3% av landets yta (SCB 2018). Synen på att den urbana livsstilen är det mest önskvärda har länge varit dominerande och det har gjort att landsbygden framstått som det sämre alternativet eller endast som en plats för rekreation. Ofta ställs stad och landsbygd mot varandra (Dahl, C 2020). Ojämlikheterna mellan landsbygd och stad ökar men samtidigt blir många förutsättningar allt mer lika. En del av de funktioner som historiskt har förknippats med en stad går idag att nå i hela landet och den ökade mobiliteten har gjort att de fysiska avstånden upplevs som allt mindre (Fredriksson, J, Björling, N, 2018 s.6)

Problem med bostadsbrist, avsaknad av grönytor och segregation präglar staden i allt högre grad. Fler människor ser nu fördelar med att bo utanför storstäderna. En undersökning från 2017 visar att 28% av svenskarna helst vill bo i en villa eller hus på landsbygden om de fick välja, men endast 18% gör det (Landshypoteket Bank 2017). 152 av Sveriges kommuner har ökad befolkning på landsbygden och 212 av Sveriges kommuner har bostadsbrist varav många är glesbygdskommuner, vilket visar att intresset för ett liv på landsbygden växer (Åkerman, A, 2020).

Landsbygdskommuner har i regel mindre ekonomiska resurser eftersom deras befolkningsunderlag är mindre. Det har också skett en centralisering inom kommunerna med en grundtanke i att man ska satsa på centralorterna och att dessa satsningar ska spilla över på landsbygden, vilket ofta i slutändan ger resultatet att landsbygden i kommunen lämnas utanför inom offentlig planering och utveckling. (Almqvist, R et al. 2017 s 37.)

2018 antogs *Programmet för gestaltad livsmiljö* i Sveriges riksdag. Detta sätter fokus på arkitektur, design och form som verktyg för att forma framtidens samhälle och vikten av detta (Kulturdepartementet 2018). Fyra statliga aktörer anses extra viktiga för att genomföra arbetet med programmet och de är Boverket,

Riksantikvarieämbetet, ArkDes och Statens konstråd. Dessa har fått regeringsuppdrag som kopplar till den gemensamma politiken. Programmet ska vara styrande för statliga aktörer och vägledande för regioner och kommuner och är sammanlänkade med andra globala och nationella mål såsom Sveriges miljömål och Agenda 2030 (Statens konstråd (u.å.)).

Att landsbygden lämnas utanför i planering och strategier är problematiskt, men det skapar samtidigt ett utrymme för lokala engagemang att ta plats. Ibland startas engagemang av en frustration eller ett missnöje, men det tillåts ofta växa utan att den offentliga planeringen styr över det. På detta sätt så har flera lokala initiativ på landsbygden vuxit fram. På Sveriges landsbygd finns många lokala engagemang som skapat ringar på vattnet och visar upp en annan bild av hur landsbygden kan se ut. Exempel är tex hur en grupp äldre kvinnor tillsammans skapat en kooperativ hyresrättsförening för att genomföra ett husbygge som utgör 12 mindre lägenheter och gemensamma lokaler i Gerlesborg i Bohuslän där de stigande huspriserna gör det svårt att ensam köpa en bostad. Idag är kön lång till de kooperativt ägda hyresrätterna och projektet har fått stor uppmärksamhet. Nu planeras redan ett andra bygge i området. (Åkerman, A, 2020 s.87)

Landsbygdsprogrammet som tagits fram av EU poängterar vikten av landsbygdens utveckling för ett hållbart och jämställt samhälle. Programmet består av stöd och ersättningar för att stödja landsbygdsutvecklingen i EU. Den innehåller olika fokusområden och prioriteringar och inom perioden 2014-2020, som förlängts till 2022, är prioriteringarna miljö, hållbar utveckling och innovation. Myndigheter som ansvarar för att dela ut stöden har handlingsplaner för hur arbetet ska gå till och dessa uppdateras varje år och följs upp av en tillsatt övervakningskommitté (Jordbruksverket 2021). Leaderprogrammet är en del av landsbygdsprogrammet och är ett arbetssätt för lokalt ledd utveckling som finns i hela EU och finansieras via EU (Jordbruksverket 2020).

Leaderprogrammet är ett exempel på när offentlig sektor arbetar tillsammans med ideella och privata engagemang men detta är ett område som har stor potential att utvecklas. I ett Sverige där politiskt engagemang minskar, och följderna blir en mer toppstyrd offentlig sektor, saknas tillvägagångssätt för samverkan mellan lokala engagemang och offentlig planering. Samverkan och dialoger mellan de olika parterna kan leda till ett större lokalt inflytande, ökad förståelse för behov och ett mer demokratiskt samhälle. En effekt kan även bli ett större ansvarstagande och stolthet för sitt lokalsamhälle (Herlitz, U & Ahrén, H, 2017). Det finns ett behov av att arbeta fram metoder för samverkan mellan offentlig planering och lokala engagemang. I detta arbete studeras hur den urbana normen påverkar planeringsprocesser och hur det påverkar synen på landsbygden. Även arkitektens roll i att utveckla landsbygden undersöks samt hur lokala engagemang

och offentlig planering kan kommunicera och samverka. Samhället Uddebo undersöks ytterligare som ett exempel på ett samhälle som utvecklats med hjälp av lokala engagemang.

2. Syfte och frågeställningar

2.1. Målsättning

Mitt mål med arbetet är att studera lokala engagemang på landsbygden för att visa hur dessa har påverkat samhällsutvecklingen och hur dess samverkan med offentlig planering har sett ut. Ett exempel jag ska fokusera på är samhället Uddebo.

2.2. Syfte

Syftet med min uppsats är att bidra till en ökad kunskap i hur det går att arbeta med landsbygdsutveckling på ett konkret sätt med hjälp av samverkan mellan lokala engagemang och offentlig planering. Min ambition är att arbetet ska ge en bild av vad som kan vara viktiga fokusområden för en landskapsarkitekt eller planerare som vill arbeta med frågor som rör landsbygdsutveckling och lokala engagemang.

2.3. Frågeställningar

- Hur påverkar lokalt engagemang landsbygdsutveckling?
- Hur kan lokala engagemang samverka med planering på kommunal eller regional nivå?
- Vilka lokala engagemang har påverkat utvecklingen av Uddebo och varför?

3. Metod och material

För att undersöka hur lokalt engagemang påverkar landsbygdsutveckling och hur detta kan samverka med offentlig planering har jag valt att göra en kombinerad litteraturstudie och intervjustudie. Uppsatsen inleds med en generell del som berör lokal utveckling, offentlig planering och arkitektur och sedan fortsätter en del med fokus på mitt exempel bruksorten Uddebo i Tranemo kommun. I båda delarna ingår både litteraturstudien och intervjuerna.

3.1. Litteraturstudie

I litteraturstudien ville jag undersöka hur landsbygdsutveckling samverkar med lokala engagemang och den offentliga planeringens roll inom området. Jag har valt att leta efter litteratur som beskriver landsbygdens utveckling idag och kopplingar till den urbana normen samt lokala engagemang. Materialet som jag använt i min litteraturstudie har sökts på sökmotorer internet som Google, Google scholar, SLUs söktjänst primo och Scopus. Sökord har varit *landscape architecture/ landskapsarkitektur, rural development/ landsbygdsutveckling, rural planning/ landsbygdsplanering, community development/ lokal utveckling*.

Speciellt viktiga texter för arbetet har varit Nils Björlings forskning. Han är universitetslektor på Chalmers arkitekturskola och bland annat hans avhandling *Sköra stadslandskap - Planeringsmetoder för att öppna urbaniseringens rumsliga inlåsnings* har bidragit till arbetet. Han är idag även ansvarig för kursen *Planering och gestaltning för hållbar utveckling i lokalsamhället* på Chalmers.

Arkitekten Angelica Åkermans bok *En annan landsbygd* (2020) har varit en stor inspiration. Det är en bok innehållande en serie intervjuer med personer som är med och skapar en annan bild av den svenska landsbygden, till stor del genom lokala engagemang. Boken inleds även med en översikt kring hur Sveriges landsbygd har formats under de senaste århundraden genom skiftesreformer, kommunsammanslagningar och svensk politik. Boken avslutas med personliga reflektioner från Angelica Åkerman och hänvisar också till många källor som jag använt mig av.

3.2. Intervjuer

I mina intervjuer har jag använt mig av ett frågeformulär med fasta frågor, men var öppen för tillägg och utvecklingar kring ämnet av respondenten, dvs. en form av semistrukturerade intervjuer. Det har gjort att frågorna har kunnat anpassas under intervjun för att få svar som på frågor som inte var tänkta att ställas (Ahrne, G & Svensson, P, 2015 s.38). I mitt arbete har detta varit viktigt då lokalt engagemang och samverkan kan tolkas olika och frågor kan behöva omformuleras under intervjun för att en förståelse mellan den intervjuade och jag som intervjuar ska förstå varandra.

Tre av de intervjuade har alla en bakgrund av lokalt engagemang på landsbygden men på olika sätt och under olika lång tid. Lena Falkheden, lektor på Chalmers arkitekturskola, Caroline Bergmann, som arbetat med Uddebos utveckling i över 15 år och är boende i byn, och Liv Sonntag, landskapsarkitekt och ägare av Väveriet i Uddebo som även är hennes bostad. De beskrivs mer ingående i kapitel 5. De intervjuade kontaktades via mail och återkoppling skedde även via mail. Intervjun med Lena Falkheden skedde på zoom och hon fick ta del av frågorna i förväg. Intervjuerna med Caroline Bergmann och Liv Sonntag skedde på plats i Uddebo utanför Väveriet på olika tidpunkter. Intervjuerna varade i ca en timma och spelades in. De fick inte se sina frågor i förväg.

Jag har även gjort tre telefonintervjuer med tjänstemän som arbetar på Tranemo kommun inom området för samhällsplanering och landsbygdsutveckling. Det var Emma Isaksson som arbetar som landsbygdsutvecklare, Manda Schillerås som är verksamhetschef på området samhällsutveckling och en person som vill vara anonym och arbetar med samhällsutveckling på kommunen. De intervjuade kontaktades direkt via telefon och Manda Schillerås kontaktades även via mail. Intervjuerna spelades inte in utan svaren skrevs ner direkt under intervjun. Återkoppling skedde sedan via mail. De intervjuade har sedan om de önskat fått läsa uppsatsen före publicering.

3.3. Uddebostudie

Jag har valt att studera Uddebo eftersom det är ett tydligt exempel på en by som vänt sin negativa utveckling med hjälp av lokalt engagemang. Byn har gått från en avfolkningsbygd med dåligt rykte till en by med ett rikt kulturliv och bostadsbrist (Åkerman, A, 2020) Jag har dessutom ingen personlig koppling till platsen eller varit på platsen tidigare vilket gör det lättare att vara objektiv i min studie. Mer information om Uddebo kommer i resultatdelen. För att studera Uddebo har jag sökt information på internet och fått information av de intervjuade. När jag var på plats

i Uddebo för intervjuerna tog jag även en promenad för att få en bättre bild av platsen och dess omgivning. Då fotograferade jag och läste en del informationsskyltar och anslagstavlor i byn.

4. Stadsplanering och lokalt engagemang

4.1. Den urbana normen inom offentlig planering och strategier

Det finns flera sätt att definiera vad landsbygd betyder och beroende på vilken definition som används kan ordet landsbygd innefatta mellan 13 och 70% av Sveriges yta. Hur det Svenska språket används skapar också en definition då landsbygden ofta nämns som en medans städer är flera. Då är landsbygden allt som inte är en stad (Hela Sverige ska leva u.å.). Det går även att säga att stad och land blir till i relationen till varandra. Eller hur de lyfts fram i politiska dokument (Rönblom, M, 2014) I denna uppsats definieras landsbygden av att vara de delar av Sverige som inte är städer vilket av Nationalencyklopedin benämns som geografiska platser med tät bebyggelse och befolkning (Nationalencyklopedin, u.å.).

Landsbygdsutveckling är även det ett mycket brett begrepp som egentligen innefattar all typ av utveckling i områden som benämns som landsbygd. Det kan vara allt från infrastruktur och arbetsmarknad till skogsbruk eller småföretagande. Jordbruksverket ansvarar för landsbygdsprogrammet vilket är en del av EU:s strategi för tillväxt och jobb inom EU. Det är genom landsbygdsprogrammet som många stöd till landsbygdsutveckling kan sökas (Jordbruksverket, 2021). Leaderprogrammet är en del av landsbygdsprogrammet och är ett arbetssätt för lokalt ledd utveckling som finns i hela EU och finansieras via EU. Finansiellt stöd går att söka via olika geografiska Leaderområden, i Sverige finns 53st, och ska bidra till att stötta olika projekt, företag, organisationer eller myndigheter som stödjer den lokala utvecklingen vilket kan vara både i en stad eller på landsbygden (Jordbruksverket 2020). Varje Leaderområde har ett huvudkontor som **upprättar** en utvecklingsstrategi som utgör en grund för hur områdets budget ska fördelas till olika idéer. Tanken är att varje lokalt Leaderkontor ska ha lokal förankring och genom LAG, Local Action Group, arbeta närmre själva initiativtagarna till Leaderprojekten och därmed kunna vara stöttande i genomförandet av projekten. Detta är ett exempel på när offentlig sektor arbetar tillsammans med ideella och privata engagemang (Aagaard Thuesen, A & Nielsen, N C 2014).

Sveriges politik har de senaste decennierna blivit allt mer marknadsstyrd, vilket även påverkat den fysiska planeringen. När privatisering och marknadsstyrda beslut blir allt vanligare minskar kommunens makt i att styra hur markexploateringen ska gå till (Fredriksson, J & Björling, N, 2018 s.8). För att skapa en jämvikt mellan landsbygd och stad är planering och strategier mycket viktiga. Idag är den urbana

normen stark och skapar en bild av att landsbygden är till för att förse städerna med resurser. När denna norm är dominerande märks det även i planering och utvecklingsstrategier vilket på sikt ökar ojämlikheten mellan land och stad och kan få negativa effekter såsom ökad polarisering, ojämn resursfördelning och en ohållbar markanvändning. För att minska risken för att landsbygden hamnar i skymundan i en marknadsstyrd planeringspolitik behövs nya visioner och exempel på hur framtidens landsbygd blir en viktig del av det goda samhället (ibid. s.8). Enligt Nils Björling behöver vi börja synliggöra de resurser som finns på landsbygden men som inte uppmärksammas när ekonomisk tillväxt är det ständiga målet, vilket det oftast är även inom samhällsplanering (2016 s.4). En problematik ligger i hur staden ses som en plats med potential och landsbygden ses som en resurs för hela Sveriges utveckling (Rönblom, M, 2014 s16).

I diskursanalysen *Ett urbant tolkningsföreträde? En studie av hur landsbygd skapas i nationell policy* har Malin Rönblom (2014) studerat tre nationella strategier inom olika områden för att undersöka den hur den urbana normen speglas i dessa. Efter att ha studerat den nationella innovationsstrategin lyfter hon fram hur strategin har ett urbant synsätt då den beskriver Sverige i form av en helhet men att många av de strategier som ges som förslag tydligt kräver en viss befolkningstäthet. När Sveriges landsbygdsstrategi analyseras slås hon över hur stark den urbana normen är genom att staden målas upp som den allmänna platsen för utveckling och framgång samtidigt som landsbygden ses som det särskilda med brist på de ovan nämnda. Det finns också en tydlig bild av att landsbygden ska utvecklas för hela landets skull men det omvända ses inte som en självklarhet, vilket manar på det urbana förhållningssätt som råder i samhället och i politiken. Ytterligare en aspekt som Rönblom tar upp är hur landsbygden i dokumenten definieras utifrån sina 'speciella' fysiska förutsättningar och avstånd och därmed visar att de urbana fysiska förutsättningarna ses som det normala (ibid.).

I en rapport från Mistra Urban Future beskrivs att det finns forskare som menar att vi måste sluta skilja på stad och land då de begreppen ofta hanteras av olika professioner och politikområden vilket skiljer dem ytterligare från varandra, trots att en samverkan mellan dessa är en förutsättning för ett fungerande samhälle. *Landscape urbanism* är något som framförallt landskapsarkitekterna Charles Waldheim och James Corner har arbetat fram vars syfte är att utgöra "ett framväxande akademiskt fält som avser att skapa en brygga mellan forskning som berör landskap, naturresursbaserad produktion, ekologi och stadsbyggnad." (Fredriksson, J & Björling, N, 2018 s.21). En central del av Landscape urbanism är att arbeta mer dynamiskt och i processer när det kommer till att utveckla landskap. Fler perspektiv på planeringen, en större mångfald av arbetsätt och kombinationen mellan strategier och konkret formgivning behövs för att skapa framtidens samhällen (Addie, J. D & Keil, R. 2015; Fredriksson, J & Björling, N, 2018 s.22).

4.2. Arkitekturkompetens på landsbygden

Många mindre kommuner saknar arkitekturkompetens. När den urbana normen är stark och landsbygden ofta lämnas åt sitt öde blir det allt viktigare med egna initiativ och nya lösningar. Detta märks idag genom nya exempel på hur invånarna i en mindre ort tillsammans köper upp lokaler, skapar inköpsföreningar eller går ihop och bygger gemensamma boenden tillsammans (Åkerman 2020 s.12).

I en debattartikel i tidningen *Arkitekten* skriver två planarkitekter (Manner, K & Nordholm, D (2015)) om hur ett arbete med frågor som rör landsbygd inte är populärt bland de flesta arkitekter. Inom landsbygdsutveckling är det stort fokus på uppkoppling, nödvändig service och kommunikationer, men sällan om arkitektur. Däremot visar forskning att det framförallt är ortens själ som får människor att vilja flytta till en plats, något som kan skapas med hjälp av arkitektur och samhällsplanering (Lundberg, K & Hjorth, C 2011). Enligt branschorganisationen Sveriges Arkitekter har landskapsarkitekter en nyckelroll i utformningen av framtidens hållbara samhälle med människan i fokus och även att väga olika intressen mot varandra såsom jordbruk, kulturmiljö och ekologi (Sveriges arkitekter 2021).

2018 tog Sveriges riksdag beslut om en ny politik för gestaltad livsmiljö. Detta är till för att samla politiken som rör den gestaltade livsmiljön och sätta fokus på det (Regeringen 2018). Fokus ligger på hur arkitektur, design och form kan spela en viktig roll i att skapa framtidens samhälle och arbeta fram lösningar på de problem som vi står inför såsom segregation, bostadsbrist och klimatförändringar. Riksarkitekt Helena Bjarnegård menar att gestaltad livsmiljö är starkt sammankopplat till FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling och även att alla ska tilldelas en möjlighet att påverka vår gemensamma miljö (Boverket 2020a). Detta beskriver Bjarnegård i ett förord till en förstudie om regionernas roll i gestaltad livsmiljö som Boverket släppte i mars 2020. I rapporten lyfts god arkitektur som ett redskap för att skapa långsiktigt hållbara livsmiljöer för både enskilda individer och samhället i stort. I studien lyfts även att den snabba urbaniseringen i samhället gör att relationen mellan land och stad blir allt viktigare att hantera. Den lyfter även regionernas roll i att utveckla landsbygden eftersom kommungränser oftast skär genom landsbygden, och därmed behöver ses från ett större perspektiv (Boverket 2020a s.7). Den nya regionala planeringen är ett planeringsverktyg för storskalig planering som går över kommungränserna. Detta används redan i Stockholmsregionen och prövas nu i region Skåne, och PBL (Plan- och Bygglagen)

reglerar lagen för hur detta ska ske. Detta är tänkt att utökas vid behov när förutsättningar finns i andra regioner i Sverige (Boverket 2020b).

Genom att anta en politik för gestaltad livsmiljö samt tillsätta en riksarkitekt för första gången visar regeringen att arkitekturen har en roll att spela i att skapa framtidens samhälle. Arkitekturkompetensen behöver dock finnas både i städer liksom på landsbygden. Idag är 17 av 1844 arkitektkontor baserade i landsbygdskommuner (Åkerman 2020 s.148).

Under min intervju med Lena Falkheden kommer vi snabbt in på frågor som rör just problematiken kring en saknad arkitekturkompetens på landsbygden. Lena Falkheden har ett brett perspektiv på frågor kring landsbygdsutveckling och lokal utveckling då hon arbetat på Chalmers med dessa frågor i flera decennier och nu arbetar som universitetslektor. Hon har varit med och startat upp kursen *Planning and design for Sustainable Development in a Local Context*, och masterprogrammet *Architecture and planning beyond sustainability* på Chalmers arkitekturskola. Hon är utbildad arkitekt vid Chalmers arkitekturskola och bor i det lilla samhället Bottna i norra Bohuslän. I Bottna är hon engagerad i bygdens utveckling på olika sätt. Just nu är hon delaktig i ett projekt som heter Samverkan Bottnafjorden och hennes arbetsgrupp har fokus på att hitta nya lösningar för helårsboende i området (Falkheden, L, muntl. 2021).

När Lena Falkheden startade kursen *Planning and design for Sustainable Development in a Local Context*, var lokalt engagemang kopplat till mindre orter utgångspunkten. Hon förklarar att det finns ett pedagogiskt värde i att arbeta med en mindre kommun inom utbildningen eftersom det är lättare att få ett helhetsgrepp och att tjänstepersoner är mer lättillgängliga. Men framförallt är potentialen stor i mindre kommuner för att klara den omställning som samhället står inför i och med bland annat klimatförändringarna och en växande befolkningensmängd. I mindre kommuner och orter finns resurser i form av mark, energi och ofta kortare kommunikationsled. Det var också viktigt att få studenter att se att ett arbete i en mindre kommun kan vara spännande och viktigt. Det är svårt för många mindre kommuner att hitta rätt kompetens och framförallt att få tjänstepersoner att vilja stanna kvar i kommunen. Det finns en hierarki i arkitekturbranchen av att det är mer attraktivt att arbeta i en större kommun eller stad och att jobben i de mindre kommunerna ses ofta bara som ett steg in i arbetsmarknaden och att det sedan möjliggör för arbete i en större stad eller kommun. Detta blir ett problem för de mindre kommunerna eftersom kontinuitet är viktigt i de långsamma planeringsprocesserna. (Falkheden, L muntl. 2021)

Angelica Åkerman drar i sin bok *En annan landsbygd* (2020) slutsatsen att kunskapsspridning om de initiativ och erfarenheter som finns av lokal utveckling

på landsbygden är mycket viktig för framtiden. Kursen Planning and design for Sustainable Development in a Local Context på Chalmers arkitektutbildning menar hon är ett exempel på hur nya perspektiv på landsbygdens utveckling kan föras in i utbildningen. Att allt fler planerare och arkitekter lever och verkar på landsbygden ser hon också som en viktig pusselbit för att bryta den urbana normen (Åkerman, A, 2020 s.147).

Lena Falkeden tycker att det har skett en stor ökning av intresset för landsbygden de senaste fem åren vilket hon tror beror på olika samhällstrender. Det märks i allt från tv program till tidningsartiklar. Det har alltid funnits en grupp som har gått mot den urbana normen, men den har alltid varit liten. Nu är den större. I och med Programmet för gestaltad livsmiljö och tillskottet av vår riksarkitekt Helena Bjarnegård har också ett intresse för landsbygden och mindre orter väckts inom planerings- och arkitekturfältet. Helena Bjarnegård lyfter fram både stad och land och lägger ett stort fokus på landsbygden när hon talar om programmet (muntl. 2021).

4.3. Lokala engagemang och samverkan med offentlig planering

I dagens kommuner har de lokala invånarna allt mindre att säga till om och det saknas ofta rätt slags metoder för kommunikation mellan politik och medborgare. Det politiska engagemanget minskar också i samhället. Samtidigt finns det ett starkt ideellt engagemang på många håll i Sverige och allt fler känner ett ansvar inför framtidens stora utmaningar. En utmaning för framtidens politiker, planerare och medborgare är att hitta nya sätt att samverka mellan olika politiska nivåer för att skapa den framtid vi vill ha (Herlitz, U & Ahrén, H. 2017). I boken *Den första samhällsnivån* trycker författarna på vikten av att lokal utveckling inte kan ske enbart genom strategier från EU och regionen utan att det är viktigt att en ny samhällsstruktur skapas för att möjliggöra lokalt inflytande (ibid.).

Boverket har tillsammans med Tillväxtverket utgivit antologin *Tillväxt kräver planering - En antologi om samverkan i den fysiska planeringen*. I denna beskrivs vikten av förändringar inom planeringsprocessen som en följd av vårt samhälle i förändring och hur dialog och medskapande är viktiga verktyg för dem (2015). Enligt en norsk studie är det inte planeringsverktyg som saknas utan snarare kapacitet och vilja för att styra den urbana utvecklingen åt ett visst håll. När planeringsprocesserna har blivit allt mer marknadsstyrda har de samtidigt blivit mer komplicerade vilket ställer högre kompetens och kunskapskrav på tjänstemännen. Det är många olika roller att axla när planeraren ska tillgodose politikernas, näringslivets och medborgarnas behov vilket ställer höga krav på planeraren. När

och hur det offentliga ska föra en dialog med medborgarna är inte helt enkelt att avgöra. Dialog i ett tidigt skede kan vara kreativt men även svårt när allt är möjligt och inga givna ramar ges. När processen har kommit längre kan det istället ge något att diskutera men också vara svårare att förändra (Boverket & Tillväxtverket 2015).

Synen som medborgare och den offentlig planering har på den gemensamma marken är något som även kan återspeglas i vårt språk. Förr kallades offentliga platser för allmänningar. Allmänningar är platser som allmänheten förvaltar tillsammans och de blir till av samhället runtomkring det. En allmänning kan även misslyckas om det inte sköts på rätt sätt eller åsikterna om vad platsen ska användas till går isär. Allmänningarna har ersatts med offentliga miljöer och dessa är istället en plats som sköts av det offentliga men som är till för alla (Helfrich, S & Bollier, D. 2015). I boken *Rural communitys* redogör författarna för hur orden lokal utveckling, community development, och ekonomisk utveckling och tillväxt skiljer sig från varandra. Lokal utveckling är något som bidrar till allas bästa medan ekonomisk utveckling och tillväxt istället ofta har en vinnare och en förlorare (Flora, C et.al. 2015).

Under intervjun med Lena Falkheden berättar hon att lokalt engagemang och förankring alltid har varit en viktig del av arkitekturutbildningen.

”När jag gick min utbildning på Chalmers på 70-talet var kunskapen om sammanhanget väldigt viktig. En grundbult i arkitekturen. Detta har varit en röd tråd genom mina aktiva år.”
(Falkheden, L, muntl. 2021)

Hon tror att både lokala engagemang och offentlig planering behövs för att ett samhälle ska fungera väl. Det offentliga har ett ansvar för att det grundläggande ska fungera, annars finns det inget att bygga vidare på. I alla bygder finns inte lokala krafter som kan hålla igång skolan eller starta kulturföreningar (Falkheden, L, muntl. 2021).

Lena Falkheden tror att det behöver arbetas mer med kommunikationen mellan offentlig planering och lokalbefolkningen. Att nya modeller för hur detta skulle kunna underlätta för att skapa det samhälle vi vill ha. Hon lyfter den fördjupade översiktsplanen (FÖP) som ett bra exempel på hur denna kommunikation skulle kunna gå till. FÖP är ett bra mellanting mellan den ofta allt för generella översiktsplanen och den allt för specifika detaljplanen. Det kan få fler människor att vilja vara med och visa sin åsikt. Det är ofta för lite resurser i kommunen som gör att det inte görs någon FÖP (Falkheden, L, Muntl. 2021).

Andra sätt att möjliggöra kommunikation mellan offentlig planering och lokalbefolkningen är cultural planning och placemaking. Cultural planning är en planeringsmetod som fokuserar på kulturella resurser och sätter människan och

mänsklig kommunikation i fokus. Arbetsmetoden syftar till att hitta fram till 'platsens DNA' eller 'ortens själ' som visar sig bli allt viktigare för att kommuner och orter att marknadsföra sig och skapa en attraktiv boendemiljö (Lundberg, K & Hjorth, C 2011). Placemaking är ett verktyg för att arbeta med platsidentitet och utformning utifrån lokala förutsättningar. Det ska stärka utbytet och lärandet mellan privata och offentliga intressen och mellan olika delar av planeringen och utförandet. Det går att arbeta med placemaking både ur ett mer kommersiellt perspektiv, eller ur ett demokratiskt perspektiv som ska lyfta medborgarnas röster och arbeta för en starkare samhörighet (Hållbar platsutveckling s 19).

Under min intervju med Liv Sonntag är hon inne på samma spår som Lena men tror snarare att det är rollen som det offentliga spelar, måste förändras. Hon frågar sig om det kanske inte är just förvaltningen av mark och yta som är det kommunen ska ha ansvar för om målet är att säkerställa en god gestaltad livsmiljö. Det kanske snarare bör vara att se vilka ekosystemtjänster som ska uppfyllas av en plats. Då kanske lösningarna kommer att se annorlunda ut än det gör idag. (Sonntag, L, muntl. 2021) Detta är även tankar som tas upp i rapporten *Resursanpassning och utveckling av kommunal verksamhet – sammanfattning och slutord från det andra Nationella kommunforskningsprogrammet* där nya sätt att arbeta på kommunal nivå efterfrågas. Utmaningarna som kommunerna står inför, ekonomiska, effektivitetsmässiga och existentiella, är stora och kommer att kräva förändringar i arbetssätt. I rapporten jämförs problematiken med att Sveriges kommuner länge har haft pypunka som gång på gång försöker lagas med snabba lösningar som håller på kort sikt men inte i längden. Många politiker vill höja rösten och berätta hur mycket statligt stöd som ska gå till olika insatser inom skola eller sjukvård men väldigt sällan handlar det om långsiktiga lösningar som når grundproblematiken. En sådan lösning skulle tex kunna vara kompetenshöjning eller höjda löner (Almqvist, R, et.al. 2017).

En problematik när lokalt engagemang tar stor plats är demokratifrågan. Det är bara de som engagerar sig som då har något att säga till om. För att förhindra att detta skulle kunna bli ett problem finns exempel på lokala nämnder där Svågadalsnämnden är det mest kända exemplet. I Svågadalen i Hudiksvalls kommun har kommunen gett invånarna förtroendet att upprätta en personvald opolitisk nämnd. Nämnden består av 14 demokratiskt valda personer som har ansvar för förvaltning av skola, förskola, äldreomsorg och kulturliv. De har även som ansvarsområde att arbeta med den lokala landsbygdsutvecklingen i Svågadalen. De har 9 planerade möten per år och även dialogkvällar under året där alla kan delta (Hudiksvalls kommun, u.å.). Mötena har ett högt mötesdeltagande och nämnden har fått en stor positiv respons av samhället och forskning har visat på framgången av dessa (Herliz, U & Ahrén, H, 2017 s 18.). Även Kosternämnden

på Kosteröarna i norra Bohuslän är ett annat lyckat exempel som går till på ett liknande sätt som Svågadalsnämnden (Kosternämnden u.å.)

Leaderprogrammet är ett av de verktyg som finns idag för att hjälpa lokala engagemang att utvecklas. Det är svårt att mäta hur stor påverkan Leader har på landsbygdsutvecklingen i Sverige men det finns en mängd exempel på lyckade projekt. Ofta är Leaderkontor även ett sätt att ge fokus åt frågor kring landsbygdsutveckling i en kommun. Det finns dock kritik riktad mot Leaderprogrammet då det kräver viss kunskap, tid och erfarenhet för att söka ekonomiska bidrag via Leader. Det tar ofta en tid innan bidragen ges ut och mindre företagare eller initiativ har då svårt att starta upp (Larsson, L & Waldenström, C 2011 s.53).

5.Uddebo

Uddebo är ett äldre brukssamhälle fyra mil utanför Borås i Tranemo kommun som de senaste 15 åren har utvecklats på ett ovanligt sätt. Samhället ligger utmed en å som är kantad av mindre åkrar och runtom breder skogsplanteringar ut sig. Uddebo växte fram i början av 1900-talet kring fem större gårdar och Uddebo Möbelygsväveri (fig5) som sedan var ortens största arbetsgivare (Uddebo u.å.). Väveriet inriktade sig på produktion av möbelytger till främst offentliga miljöer tex till Stockholms kollektivtrafik (Väveriet u.å.) När ekonomin blev sämre under 1990-talet så försvann många av arbetstillfällena och människor började flytta från orten och därmed blev Uddebos föreningsliv och service allt sämre. Väveriet stängde helt 2012 och produktionen flyttades till Kinna. De tomma lokalerna och låga huspriserna kom att utgöra en möjlighet för nya människor som sökte sig till ett liv utanför storstadsregionerna. Genom ett flertal eldsjälar som har engagerat sig i olika projekt i samhället har Uddebo med hjälp av ett stort ideellt engagemang blivit en ort som förknippas med ett rikt kulturliv, ett aktivt föreningsliv och innovativa företag. Många förknippar Uddebo med en gemenskap och att de som väljer att bo där ser värden i annat än ekonomi. Initiativ som startats är t ex. en kooperativ förskola, en tillsammansodling, en bilpool, ett andelsjordbruk (fig3) och en gemensam bastu vid ån. Det har arrangerats flera festivaler och marknader som Uddebofestivalen, som arrangerats under flera år och som är en festival där vem som helst har haft friheten att arrangera vad de vill men allt sker under samma dagar. Huspriserna har gått stadigt uppåt och nu råder bostadsbrist och inflyttningen ökar även i kringliggande orter. Idag bor ca 400 personer i Uddebo (Uddebo u.å.) och genomsnittsåldern är 43 år. (Åkerman, 2020 s.33).

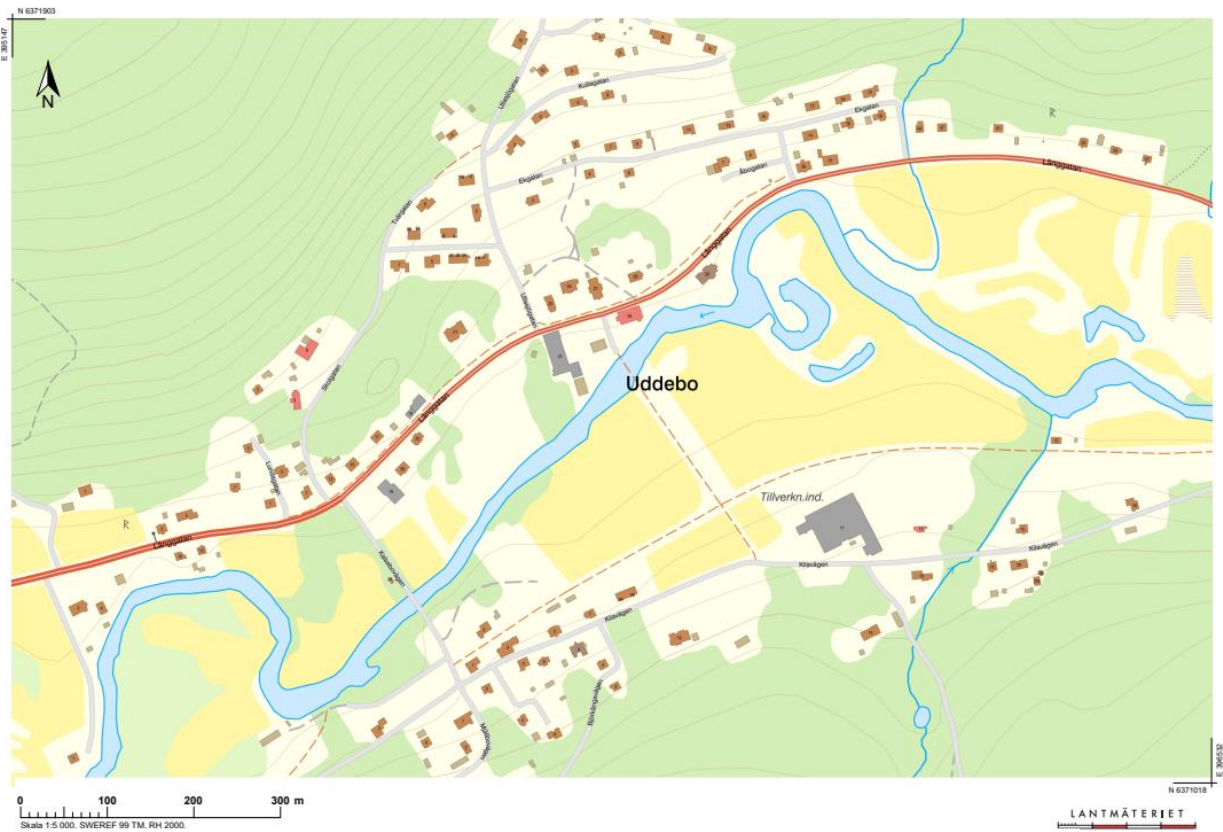

fig.1 Lantmäteriet, Uddebo. SWEREF 99 RH 2000. [Karta] [2021-05-11]

fig.2 Lantmäteriet, Uddebo. SWEREF 99 RH 2000. [Karta] [2021-05-11]

Tranemo kommun skriver på sin hemsida om landsbygdsutveckling:

”Landsbygdsutveckling uppstår i samspelet mellan stad och land, globalt, regionalt och lokalt. Det innebär att de flesta beslut som fattas påverkar landsbygdens utveckling. Tranemo kommun består till större delen av landsbygd och det är viktigt att det finns förutsättningar för utveckling av landsbygden, där är invånarna en viktig resurs.” (Tranemo kommun, u.å.)

Jag har intervjuat tre personer som arbetar med samhällsplanering och landsbygdsutveckling på Tranemo kommun via telefon. Alla tre ger en tydlig bild av att Tranemo är en kommun som betonar vikten av en levande landsbygd. Det kommer både från starka lokala krafter och politiker. Manda Schillerås, verksamhetsledare på området samhällsutveckling förklarar att det finns ett starkt föreningsliv i kommunen som går att koppla till att det finns många företag i kommunen. Dessa har ofta hängt ihop på olika sätt. Men så är inte fallet i Uddebo där det snarare är ett fåtal eldsjälar som gjort att orten har arbetat fram en attraktivitet som fått människor att vilja flytta dit (Schillerås, M. muntl. 2021). Emma Isaksson, landsbygdsutvecklare, förklarar engagemanget i Uddebo på ett liknande sätt. Det kan ske var som helst men det krävs att någon eller några startar (Isaksson, E, muntl. 2021).

Just nu drivs två projekt på kommunen för att utveckla landsbygden. Bygdepeng är pengar som går att söka för projekt inom ett område som ligger i anslutning till en nyanlagd vindkraftspark. Pengarna kan sökas av föreningar och användas till projekt som är positiva för områdets utveckling eller för besöksnäringen (Tranemo kommun 2019) Ett annat initiativ är Hållbar landsbygd Sjuhärad, ett samverkansprojekt som är finansierat av Boråsregionen och syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar livsstil (Tranemo kommun 2020).

För att ta reda på mer om lokala engagemang i Uddebo intervjuades Caroline Bergmann och Liv Sonntag som båda har en koppling till platsen på olika sätt.

Caroline Bergmann är uppvuxen i Uddebo och flyttade tillbaka till byn som vuxen efter flera år på andra orter. Hon har varit engagerad i byns utveckling sedan dess som tex genom utvecklingen av Gula huset (fig 4) som är en kulturförening som på många sätt var startskottet för Uddebos utveckling. Caroline Bergman beskriver att det var Gula huset som blev det gemensamma problemet som skulle övervinnas. Projektet fick människor i byn att gå samman och hjälpas åt för att det skulle kunna bli det kulturhus som de önskade. Hon har även arbetat ideellt som mäklare för att förmedla de ödehus som fanns i byn, vilket hon lyckades med. Idag är hon framförallt engagerad i bostadsutvecklingen i byn och jobbar för att fler ska kunna flytta till Uddebo. Hon är en av initiativtagarna till en småhusby som just nu byggs på Väveriets mark och arbetar med olika parter för att nya boendeformer ska kunna

ta plats i Uddebo. På nationell nivå så är hon även engagerade i boendefrågor som ledamot i Ekobyarnas riksorganisation (Bergmann, C, muntl. 2021).

Liv Sonntag köpte 2016 det gamla Väveriet i Uddebo tillsammans med sin man. Sedan dess har de arbetat med platsen mot en vision om att Väveriet ska bli en ny slags fabrik. Väveriet är en plats som de vill ska vara en del av Uddebos lokala utveckling och en del av en större samhällsomställning och inspirera människor som besöker platsen. De stora lokalerna, tillsammans ca 5000 kvm, rymmer idag flera olika verksamheter som t.ex. svampodling, cykelverkstad och ett bageri. På marken runt om väveriet har de arrenderat ut mark till småhusbyn, ett andelsjordbruk och en samodling. Liv arbetar också som landskapsarkitekt på Göteborgs stad där hon arbetar med strategiska frågor (Sonntag, L, muntl. 2021).

Fig 3. Vy över Uddebo andelsjordbruk. Fig 4. Gula huset.

Fig 5. Väveriet.

Både Caroline Bergmann och Liv Sonntag betonar vikten av att Uddebo inte kan definieras (Bergmann, C, muntl. 2021, Sonntag, L, muntl. 2021). Det är något speciellt men ingen kan säga vad. Utvecklingen är på väg någonstans men ingen vet vart. Detta är viktigt eftersom det ger ett utrymme för andra att få plats med sina idéer och drömmar i Uddebo utan att de behöver passa in i en ram. Det heterogena beskriver Liv Sonntag som viktigt för platsen och gör även att den inte skiljer sig så mycket från en urban miljö. Här finns möjligheter att ta del av kultur, engagera sig i olika föreningar, starta företag eller ta en fika på bageriet, vilket är en livsstil som många förknippar med ett urbant liv (Sonntag, L, muntl. 2021).

I Uddebo har utvecklingen skett med hjälp av lokalt engagemang. Här har inte kommunen eller regionala strategier drivit på en utveckling utan de boende har själva skapat och skapar den plats de vill bo och leva på (Bergmann, C, muntl. 2021). Men en viss kommunikation och dialog med kommunen har skett. Caroline Bergman beskriver att Uddebos relation till Tranemos kommun har fungerat smidigt under åren. De har egentligen inte lagt sig i särskilt mycket alls. Hon menar

att det har varit en förutsättning för att utvecklingen har tagit den riktning den har. Det har funnits mycket frihet att få testa okonventionella metoder som engagerat invånarna i byn. När kommunikation med kommunen skett har det fungerat bra, de har förstått att de engagerade i Uddebo arbetar mot samma mål som Tranemo men att det sker på ett annat sätt än de är vana vid. Hon förklarar att en viktig faktor säkert har varit att flera av de som har haft ett stort engagemang i byns utveckling har arbetat som tjänstepersoner på kommunen. Caroline Bergmann har själv varit politiskt engagerade och därmed haft en förståelse för hur politiska processer går till (Bergmann, C, muntl. 2021).

”Politiken har aldrig sett någon potential i Uddebo eller förstått vad som gör att många vill flytta hit, men de har förstått att det är någonting och därför låtit oss göra vår grej.” (Bergmann, C, muntl. 2021)

Liv Sonntag har en mer kritisk syn på hur kommunen hanterar Uddebos utveckling. Hon beskriver själv att hon genom sitt yrke som landskapsarkitekt och tidigare stadsträdgårdsmästare i Varbergs kommun som till stor del består av landsbygd och flera års arbete inom offentlig planering i Göteborgs stad, ser saker ur ett annat perspektiv. Hon har flera idéer om hur kommunen kan arbeta på andra sätt med lokal utveckling och ser en stor potential i kommunens roll som hon inte tycker används i t.ex. Uddebo. Nyligen rasade en bro i byn som är en viktig förbindelse för att snabbt kunna ta sig runt på cykel och gående och vem som skulle bygga upp den var först inte en självklarhet vilket upprör Liv. Tilliten till kommunen försvinner om vi inte kan lita på att den tar ansvar för det mest grundläggande som också är kommunens ansvar som t.ex. infrastruktur (Sonntag, L, muntl. 2021).

De intervjuade tjänstemännen på kommunen förklarar alla tre att de tycker att deras kommunikation med medborgarna fungerar bra. Manda Schillerås förklarar att det ibland är svårt att vara tillräcklig. I Uddebo händer mycket på samma gång och de kommunala medel som finns är för få för att räcka till allt på samma gång. Ibland vill politiken åt ett annat håll och då måste tjänstemännen anpassa sig. Men genom en bra dialog och kommunikation har inga större problem eller konflikter startats (Schillerås, M. 2021). I vissa fall kan det vara lättare att starta upp projekt på landsbygden än i städer eftersom kommunikationsleden är kortare mellan medborgare, politiker och tjänstemän. Det kan vara lättare att veta vem som behöver kontaktas för att starta ett initiativ (Isaksson, E, muntl. 2021, Anonym, muntl. 2021).

Caroline Bergmann har drivit flera projekt i Uddebo med stöd från Leader och har även stöttat andra som sökt projektstöd. Kommunikationen med Leaderkontoret har fungerat bra och idéerna hon har velat genomföra har blivit godkända för stöd. Caroline Bergmann säger att det krävs mycket tid och engagemang för att söka bidragen men att det har varit värt det (Bergmann, C, muntl. 2021).

”Om något känns meningsfullt så är många beredda att jobba hårt för det.” (Bergmann, C, muntl. 2021)

Sammanfattningsvis kan sägas att utan de lokala engagemang som finns och har funnits i Uddebo skulle inte samhället blivit vad det är idag. Kommunens och den offentliga planeringens roll i utvecklingen har varit stöttande men inte avgörande. Ekonomiska stöd från Leader har varit viktigt för genomförandet av flera projekt. Just vilka engagemang som finns är mindre viktigt. Uddebo har utvecklats genom att människor har sett byns potential som en anledning att flytta dit och kunna förverkliga sina idéer. Liv förklarar att hon den senaste tiden har funderat kring om lokalt engagemang bara är en bieffekt av något annat. Ingen flyttar till en plats för att de vill engagera sig lokalt i vad som helst. Många flyttar till en plats som Uddebo på grund av ett specifikt intresse som exempelvis odling eller skateboard som sedan blir till ett lokalt engagemang när intresset spinner vidare i att bli en tillsammansodling eller genom att bygga en lokal skatepark. Att skapa förutsättningar för intressen och idéer att ta plats är på så sätt detsamma som att planera för lokalt engagemang (Sonntag, L, muntl. 2021).

6. Diskussion och slutsatser

6.1. Vetenskaplig diskussion

Att kommunernas och den offentliga sektorns roll i samhället står inför en förändring är något som allt fler börjar acceptera och förstå. Liv Sonntags idéer om hur kommunerna behöver ta en roll för att se till att ekosystemtjänster uppfylls i en kommun istället för att förvalta det som finns tycker jag är en rimlig tanke som även nämnts under min utbildning på SLU. Antagandet av programmet för gestaltad livsmiljö och valet att tillsätta en riksarkitekt visar på en tro på att arkitektur kan vara en del av denna omställning, kanske till och med ha en nyckelroll. Detta kan bli argument för att stärka arkitekturkompetensen även på landsbygden.

Vikten av att civilsamhället förstår hur kommunala och regionala planeringsprocesser går till tror jag är en viktig faktor av flera orsaker. Det kan fungera genom att skapa en större ödmjukhet inför svårigheterna som samhällsplanering står inför med en begränsad budget och en politik som förändras, men också genom att få en förståelse för vad som är möjligt och kunna ge förslag som kan passa in i den kommunala planeringen. Att kommunen ska anlägga en helt ny lekplats kanske inte är möjligt, men att avvara plats och material till en bygglekplats kan vara en enkel lösning som dessutom kan skapa ett större engagemang än en färdig lekplats. Här har kanske både det offentliga och civilsamhället ett ansvar i att vara mer pedagogiska och villiga att förklara, men även att aktivt förstå samhällsplaneringsprocesser. Lena Falkheden lyfter fram FÖP som ett av flera arbetssätt som hon tycker sig ha en positiv effekt på denna kommunikation (Falkheden, L, muntl. 2021). I exemplet Uddebo förklarar Caroline Bergmann hur hennes och andras kommunikation med kommunen har fungerat bra och smidigt och att det har berott på enskilda personer snarare än kommunala strategier eller initiativ (Bergmann, C, 2021). I Uddebo har kommunikation med kommunen skett men kommunen har inte lagt sig i de idéer som har genomförts vilket också är ett sätt att hantera lokal utveckling och som har fungerat i just Uddebo. Tranemo kommun har ett positivt och ödmjukt förhållningssätt till landsbygden och lokala initiativ som sker där och ser invånarna som en viktig resurs (Tranemo kommun u.å.). Tranemo kommun är en liten kommun som till stor del består av landsbygd och därmed har många en koppling till den vilket kan vara en faktor till att landsbygden prioriteras. En äldre kultur av företagande och föreningsliv har förmodligen även satt sina spår i hur kommunen värdesätter engagemang i kommunen. De mindre kommunikationsled mellan medborgare och tjänstemän som finns i mindre kommuner tror jag spelar stor roll. Att tröskeln till att starta upp ett projekt eller ett initiativ är låg gör att fler vågar, och ofta behövs

bara ett initiativ för att fler ska vilja vara med och så småningom starta egna engagemang.

Det behövs även nya synsätt på medborgarens roll i samhället. Kan vi kräva mer av våra medborgare? Kan vi kräva att de är med och skapar det samhälle som de vill ha? Idag upplever jag själv hur många i min omgivning har förväntningar på att det offentliga såsom kommuner och myndigheter ska lösa problem som uppstår på offentlig mark. Oavsett om det är en trasig busskur eller om det handlar unga människors hälsa. Så länge skatt betalas finns det någon annan som löser problemen. Detta är tankar som även delas med författarna till *Den första samhällsnivån* (Herliz, U & Ahrén, H, 2017 s 4.) Medborgare behöver få en bättre förståelse för vad som faktiskt är de offentligas roll och kompetens och vad de kan bidra med. Men också vad som kan ske om de som medborgare tar ett eget ansvar i att förändra sin omgivning. Alla har självklart inte möjlighet att lägga tid på att engagera sig i samhällsfrågor men jag vill påstå att många fler än som gör det egentligen har tiden till det. Det offentligas roll kan istället bli att bidra till att det är lättare att ta ett ansvar som medborgare och skapa fler vägar in i samhällsfrågorna. En viktig roll som det offentliga behöver inta tror jag är att verka för att medborgarna att känna sig behövda och sedda. Det betyder inte att det offentliga ska komma med idéer som medborgarna kan haka på och bli en del av utan snarare att lyssna på medborgarnas egna idéer och möta dessa med deras kompetens.

Idéerna om att hur orden allmänning och offentlig plats för med sig olika typer av ansvar är intressanta och bör användas inom offentlig planering. Att dessa platsers värde historiskt sett inte har byggts upp av pengar eller lagar utan av ett delat ansvar och självorganisation gör att de skiljer sig mycket från många andra platser i våra samhällen (Helfrich, S & Bollier, D. 2015). Caroline Bergmann menar att det är bra att invånarna skapar sin omgivning och inte kommunen. Att det kan vara rimligt att ställa högre krav på medborgarna att ansvara för den (Bergmann, C, muntl. 2021). I Uddebo har en stor del av samhället blivit en slags allmänning. Gemensamma odlingar, en lekplats eller en skateboardramp byggs för att någon ser potentialen i en plats och tillåts skapa något och känner sedan ett ansvar att förvalta det som hen har startat. Nu har dessa platser skapat ett värde för hela samhället som bygger på andra värden än pengar. Allmänningarna har en ny roll att fylla idag jämfört med vad de hade förr i tiden men vikten av dem är lika stor. Att dela på platser och samtidigt känna ansvar är något människor i våra delar av världen måste lära sig på nytt. Det är på många sätt essensen av klimatfrågan. Hur får vi alla människor i världen att känna ett ansvar för vår planet och agera på det ansvaret. Jag tror att en känsla av ansvar för sin omgivning och lokalsamhälle har en viktig roll att spela i vägen mot en mer jämställd och hållbar värld.

Exemplet Uddebo ger en inblick i hur mindre samhällen på landsbygden kan bli en attraktiv livsmiljö i framtiden. Både Liv Sonntag och Caroline Bergmann nämner styrkan i att Uddebo inte är definierat av något som tex en målbild och att detta skapar en frihet i att människor ser Uddebo som något som kan formas vidare och att egna idéer och projekt kan ta plats oavsett vad det är (Sonntag, L muntl. 2021, Bergmann, C, muntl. 2021). Tranemo kommun har inte styrt Uddebo i någon specifik riktning utan låtit samhället växa fram fritt. Jag tror att detta är mycket viktigt att ta fasta på. Ett problem som sker i samhällsplaneringen tror jag är att planerare eller politiker bestämmer över olika projekt eller strategier som civilsamhället sedan ska passa in i. Då finns inte lägre utrymmet att forma sitt eget lokalsamhälle på samma sätt. Om den offentliga sektorn istället låter invånarna tänka fritt och stöttar med den kompetens de har så kan ett annat samhälle växa fram.

Caroline Bergmann beskriver hur det snarare är enskilda tjänstepersoners kompetens som har varit till hjälp i olika sammanhang (Bergmann, C.muntl. 2021). Att enskilda personer ska fylla en sådan betydande roll kan vara problematiskt men det går också att se som en resurs. Om tex en kommun utgår från att den enskilda tjänstepersonens engagemang är viktigt för kommunens utveckling och inte bara personens professionella kompetens så kan det skapa en annorlunda anställningsprocess. Det kanske är viktigt att i alla fall någon av tjänstepersonerna i en kommun bor på landsbygden för att kunna se frågor utifrån ett landsbygdsperspektiv. Det blir då en fråga om representation som kan kopplas till problematiken med den urbana normen. Detta är tankar som även återfinns i Malin Rönnbloms maktanalys. Hon menar att representation är viktigt men att det inte per automatik förändrar vilka frågor som lyfts i politiken eller ett förändrat arbetssätt. Hon lyfter istället att maktrelationen inte går att mäta utan är något som skapar fenomen i samhället. Så gäller även maktrelationen mellan land och stad. Landsbygden finns inte utan sin relation med staden och tvärt om (Rönnblom, M, 2014). Utifrån detta funderar jag på om det snarare behövs nya synsätt på relationen mellan land och stad snarare än en större representation av landsbygden.

Leader är idag en viktig del av EU:s och Sveriges satsning på lokalt ledd utveckling och landsbygdsutveckling (Jordbruksverket 2020b). Caroline Bergmann förklarar att ekonomiska stöd från Leader har varit viktigt för flera projekt i Uddebo (Bergmann, C, muntl. 2021). Möjligheten att söka ekonomiska bidrag för idéer från lokala krafter finns, även om det kräver en stor entusiasm för att lyckas (Larsson, L & Waldenström, C 2011 s.53). Detta kan ses som en anledning till att satsa mer på just den lokalt ledda utvecklingens samverkan med offentlig planering. Leaderstöden kan finansiera lokala engagemang som inte kommunen kan stödja men det kan krävas handledning i själva ansökningsprocessen vilket kommunen skulle kunna bidra med. Det är lätt att tro att det är pengar som saknas för att lokala

engagemang ska kunna ta plats i landsbygdsutvecklingen men jag tror att det istället handlar om ett behov av att tro på att ens idéer stöds och att en kultur av engagemang finns. Något som Uddebo är ett bra exempel på.

6.2. Metoddiskussion

Genom en blandning av litteraturstudie och djupintervjuer har jag fått ta del av många olika perspektiv på mitt uppsatsämne. Där litteraturen blir mer formell och generell har jag genom intervjuerna även fått ta del av de mer privata åsikterna och erfarenheter som inte syns i rapporter och avhandlingar. Detta ser jag som en styrka i mitt arbete.

För att få en mer djupgående och trovärdig studie hade jag behövt intervjua fler personer och utforskat fler exempel i olika kommuner. Fler personer i Uddebo med andra bakgrunder och olika roller hade gett en bredare bild av samhället. Att de intervjuade som inte arbetar på Tranemo kommun har en privat koppling till lokalt engagemang och ser potential i landsbygden gör att arbetet är något vinklat. De som jag intervjuat på Tranemo kommun är troligen även de något vinklade då de arbetar på en kommun som säger sig arbeta med och prioritera landsbygden.

Det har varit svårt för mig att hitta litteratur som har tagit ställning mot att det behövs satsas mer på landsbygden i Sverige och att det finns potential där. Ett motstånd till detta kan dock synas i de urbana normer som finns och beskrivs i arbetet.

6.3. Slutsatser

En slutsats från mitt arbete anser jag är att den roll som kommunen och den offentliga planeringen spelar behöver förändras. Världen står inför nya tider och förändringar och då behövs nya strukturer inom den offentliga planeringen. En del av detta är att hitta nya former för hur lokala engagemang kan samverka med den offentliga planeringen. Om den offentliga planeringen arbetade mer mot att uppnå en målbild snarare än att utföra vissa arbetsuppgifter skulle arbetet kunna se annorlunda ut och lokala engagemang skulle kunna bli en del av lösningen.

Nya metoder för dialoger mellan offentlig planering och civilsamhälle behövs för att uppnå en fungerande samverkan mellan dessa. Mindre kommuner är en potentiell plats att testa nya former av samverkan och nya sätt att använda sig av offentlig planering. Med förutsättningar som bland annat kortare

kommunikationsled och resurser i form av mark och lokaler, finns en grund som går att bygga vidare på. Att bemöta medborgarnas idéer och åsikter på ett sätt som ger utrymme för dialog och engagemang. Fler kommuner behöver bli nyfikna och se fördelarna med att våga testa nya lösningar för hur rum för medborgares idéer skapas. Om inte fler vågar prova nya idéer, metoder och lösningar blir det svårt att nå förändring. Ett framgångsrikt exempel är Svågadalsnämnden som tas upp i uppsatsen. Genom att våga satsa på nya idéer har Hudiksvalls kommun skapat en fungerande och kontinuerlig dialog mellan medborgare och kommunen.

En slutsats av mitt arbete är också att lokala engagemang kan skapa en positiv utveckling på en plats även utan större inblandning från kommunen. Uddebo är ett exempel på detta som visar att om inte initiativ tas från det offentliga hållet så kan även lokala krafter förändra en hel by. Det är svårt att peka på ett specifikt lokalt engagemang som gjort att Uddebo är den plats som det är idag men arbetet med upprustningen av kulturhuset Gula huset var på många sätt ett startskott för en handlingskraft som nu är en del av Uddebo. Om det är att föredra att invånarna själv gör allt arbete eller inte är svårt att dra någon slutsats om. Förutsättningarna en plats har att utgå från och vilka möjligheter de människor som bor på en plats har att engagera sig ideellt spelar stor roll. På grund av det finns det inga generella lösningar som går att applicera överallt. I exemplet Uddebo har inte kommunen tagit initiativ för att utveckla samhället i någon högre grad. Däremot har de haft en positiv inställning till lokala engagemang och en bra kommunikation med de som tagit kontakt med kommunen. Det är svårt att säga hur stor roll detta spelar i utveckling av en plats men jag tror att det är viktigt för att känna medvind i sina lokala engagemang och att kommunen är stöttande.

Att lokala engagemang har en roll att spela i utvecklingen av den Svenska landsbygden går att utläsa av min uppsats. Lokala engagemang kan skapa ringar på vattnet och en ansvarskänsla för sin omgivning som samhället behöver få tillbaka. På landsbygden finns andra förutsättningar än i staden som gör att det är lättare att låta människor utveckla sin bygd med en mindre risk att det blir en stor konkurrens om utrymme. Med det sagt behövs även den offentliga planeringen för att upprätthålla det som är förutsättningar för att kunna bo på en plats såsom infrastruktur, skola och grundläggande service. I dessa frågor spelar även arkitekturen en viktig roll som Programmet för gestaltad livsmiljö ger ett stöd för. Det behövs en större arkitekturkompetens på landsbygden, liksom en förändring av den urbana normen i samhället i stort och i arkitekturbranchen är viktig för att det ska vara möjligt.

6.4. Framtida forskning

Framtida forskning som skulle behövas på området anser jag är forskning på hur kommunernas roll i stadsplaneringen men även inom andra områden bör förändras. Nya metoder för dialoger mellan offentlig planering och civilsamhälle behöver arbetas fram och framförallt behöver fler kommuner våga testa nya sätt att arbeta för att det ska finnas något att utvärdera.

Att studera praktiska projekt på hur lokala engagemang kan samverka med offentlig planering tror jag är viktigt. Både fördelar och nackdelar med genomförda projekt kan ge viktiga insikter för framtiden.

En intervjustudie där fokus istället ligger på de som arbetar kommunalt med frågor som rör lokalt engagemang och dess samverkan med offentlig planering skulle ge ett mer nyanserat perspektiv på ämnet. Studien hade kunnat visa hur olika kommuner hanterar och kommunicerar kring lokala initiativ och vad det får för effekt.

Referenser

Skriftliga:

- Aagaard Thuesen, A & Nielsen, N C (2014) A territorial perspective on EU:s LEADER approach in Denmark: The added value of community-led local development of rural and costal areas in a multi-level governance settings. *European countryside*, 311-312 DOI: <https://doi.org/10.2478/euco-2014-0017>
- Addie, J. D., & Keil, R. (2015). Real existing regionalism: The region between talk, territory and technology: Debates & developments. *International Journal of Urban and Regional Research*, 39(2), 407–417. doi:10.1111/1468-2427.12179.
- Ahrne, G & Svensson, P. (2015) Kvalitativa metoder och samhällsvetenskapen I: Ahrne, G & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder*. Uppl. 2:4. Stockholm: Författarna och Liber AB. 38-39
- Almqvist, R, Donatella, P, Nilsson, V, Ramberg, U & Wänström, J. (2017) *Resursanpassning och utveckling av kommunal verksamhet – sammanfattning och slutord från det andra Nationella kommunforskningsprogrammet*, (Rapport 41) Göteborg: Kommunforskning i Västsverige. <https://www.natkom.se/PDF/Rapporter/041.pdf>
- Björling, N. (2016). *Sköra stadslandskap - Planeringsmetoder för att öppna urbaniseringens rumsliga inlåsnings*. Diss. Göteborg, Chalmers Tekniska Högskola <https://publications.lib.chalmers.se/records/fulltext/235895/235895.pdf>
- Björling, N & Ohlén, B (2017). *Hållbar platsutveckling – Kunskapsöversikt Västra Götaland*, Göteborg: Mistra Urban Futures
- Boverket (2020a). *Regionernas roll i gestaltad livsmiljö – Förstudie med fokus på regional utveckling* (2020:11) Karlskrona: Boverket
- Boverket (2020b) Regional planering – För en stärkt samordning <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/regional-planering/> [2021-05-12]
- Boverket och Tillväxtverket (2015). *Tillväxt kräver planering - En antologi om samverkan i den fysiska planeringen* Karlskrona: Boverket <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2015/tillvaxt-kraver-planering-webb.pdf>
- Dahl, C (2020). Ligger framtiden i landsbygden? *Tidningen stad nr 31* <https://www.movium.slu.se/tidskriften-stad?article=ligger-framtiden-i-landsbygden>
- Flora, C, Flora, J, Gasteyer, S (2015) *Rural communitys – Legacy and change*. 5 uppl. Boulder: Westview Press Tillgänglig:

- <https://ebookcentral.proquest.com/lib/slub-ebooks/reader.action?docID=2039740> [2021-05-11]
- Fredriksson, J. & Björling, N. (2018). *Relationen mellan land och stad i det regionala stadslandskapet*. Göteborg: Chalmers Tekniska högskola.
Tillgänglig:
https://research.chalmers.se/publication/501501/file/501501_Fulltext.pdf
- Hela Sverige ska leva (u.å.) *Hela Sveriges landsbygdslexikon*
<https://helasverige.se/vad-vi-goer/alla-fraagor-i-hela-sverige/landsbygdslexikon/> [2021-05-12]
- Helfrich, S & Bollier, D (2015) Commons I: D'alisa, G, Demaria, F, Kallis, G. *Degrowth – A vocabulary for a new era*. New York: Routledge. 75-78
- Herlitz, U & Ahrén, H (2017). *Den första samhällsnivån – lokal demokrati, planering och finansiering för en hållbar utveckling*. Stockholm: Hela Sverige ska leva
- Hudiksvalls kommun (u.å.). *Svågadalsnämnden*
<https://www.hudiksvall.se/Sidor/Kommun—politik/Kommunens-organisation/Namnder/Svagadalsnamnden.html> [2021-04-28]
- Jordbruksverket (2021). *Landsbygdsprogrammet*
<https://jordbruksverket.se/stod/programmen-som-finansierar-stoden/landsbygdsprogrammet> [2021-04-28]
- Jordbruksverket (2020) *Lokalt ledd utveckling genom leader*
<https://jordbruksverket.se/stod/lokalt-ledd-utveckling-genom-leader/det-har-ar-lokalt-ledd-utveckling-genom-leader> [2021-05-07]
- Kosternämnden (u.å.). *Vad är kosternämnden?* <https://www.kosternamnden.se/> [2021-04-28]
- Kulturdepartementet (2018). *Politik för gestaltad livsmiljö* (Regeringens proposition 2017/18:110) Stockholm: Regeringskansliet
- Landshypoteket Bank (2017) *Att välja med hjärtat – så vill svenskarna helst bo*. Kantar Sifo <https://docplayer.se/68586467-Att-valja-med-hjartat-sa-vill-svenskarna-helst-bo-en-rapport-fran-landshypotek-bank-baserad-pa-en-undersokning-fran-kantar-sifo.html> [2021-05-11]
- Larsson, L & Waldenström, C (2011) *Leader som metod för att stödja landsbygders långsiktiga utvecklingsförutsättningar*. Stockholm: Tillväxtverket. <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:783572/FULLTEXT01.pdf>
- Lundberg, K Hjorth, C (2011). *Att fånga platsens själ – Handbok i cultural planning. Sveriges kommuner och landsting*. Stockholm 2011
- Manner, K. & Nordholm, D. (2015). Ortens själ viktigare än någonsin. *Arkitekten nr 8* <https://arkitekten.se/debatt/ortens-sjal-viktigare-an-nagonsin/> [2021-04-05]
- Nationalencyklopedin (u.å.) *stad*.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/stad> [2021-05-12]
- Rönblom, M. (2014). *Ett urbant tolkningsföretade? En studie av hur landsbygd skapas i nationell policy*. Umeå centrum för genusstudier, Umeå

- universitet <https://reglab.se/wp-content/uploads/2019/01/Ett-urbant-tolkningsf%C3%B6ret%C3%A4de-Malin-R%C3%B6nnblom.pdf>
- SCB (2018). *Befolkningen ökar svagt på landsbygden* <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/befolkningen-okar-svagt-pa-landsbygden/> [2021-04-28]
- SCB (u.å.). *Tätorter* <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/tatorter/> [2021-04-28]
- Statens konstråd (u.å.) *Gestaltad livsmiljö*. Stockholm: Statens konstråd. <https://statenskonstrad.se/om-oss/vad-vi-gor/gestaltad-livsmiljo/> [2021-05-03]
- Sveriges arkitekter (2021). *Att bli och vara landskapsarkitekt*. Stockholm: Sveriges arkitekter. Tillgänglig: <https://www.arkitekt.se/din-karriar/bli-arkitekt/arkitektutbildning/att-bli-och-vara-landskapsarkitekt/> [2021-04-05]
- Tranemo Kommun (u.å.) *Landsbygdsutveckling* <https://www.tranemo.se/bygga-bo-och-miljo/landsbygdsutveckling/> [2021-05-20]
- Tranemo kommun (2019) *Bygdepeng* <https://www.tranemo.se/kultur-fritid-och-turism/foreningar-fritid/bygdepeng/> [2021-05-20]
- Tranemo kommun (2020) *Hållbar landsbygd Sjuhärad* <https://www.tranemo.se/bygga-bo-och-miljo/landsbygdsutveckling/hallbar-landsbygd-sjuharad/> [2021-05.20]
- Uddebo (u.å.). *Om Uddebo* <http://uddebo.uddetopia.com/> [2021-04-28]
- Väveriet (u.å.) *Historia Uddebo väveri* <http://xn--vveriet-5wa.se/UDDEBO> [2021-05-24]
- Åkerman, A. (2020). *En annan landsbygd*. Falkenberg: Rian Designmuseum

Muntliga:

- Anonym, Tranemo kommun. Telefonintervju 2021-05-19
- Bergmann, C, Lokalt engagerad, Uddebo. Intervjuad 2021- 04-16
- Falkheden, L, Lektor, Chalmers Arkitekturskola. Intervjuad 2021-04-15
- Isaksson, E, Landsbygdsutvecklare, Tranemo kommun. Telefonintervju 2021-05-19
- Schillerås, M, Verksamhetschef området samhällsplanering. Tranemo kommun Telefonintervju 2021-05-19
- Sonntag, L, Landskapsarkitekt och lokalt engagerad. Uddebo, Intervjuad 2021-04-06

Tack

Tack till Anna Peterson för all handledning under arbetet!

Bilaga 1

Intervjufrågor

Lena Falkheden

Intervjuad via Zoom den 15e april.

Vad betyder lokalt engagemang för dig?

Hur ser det ut i arkitekturbranschen kring synen och potentialen i lokalt engagemang?

Har du sett någon förändring den senaste tiden inom dessa frågor?

Hur tycker du att den urbana normen märks av inom arkitekturbranschen och utbildningen på Chalmers?

Vad ser du för styrka i att utveckling av landsbygden kommer från lokala engagemang?

Vad blir svårigheterna när lokalt engagemang styr samhällsutvecklingen och inte kommunal eller regional planering?

Kan det offentliga rummet glömmas bort när lokala krafter utvecklar en plats?

Kan lokala engagemang göra att samhällsutvecklingen som borde ske från annat håll inte behövs?

Hur tror du att lokala engagemang och kommunal och regional planering kan samarbeta på bästa sätt?

Endast 1 av Sveriges 290 kommuner har en arkitekturpolicy för landsbygden och många kommuner saknar arkitektkompetens. Har du några tankar kring det?

Är det något som du tänker på som jag inte har frågat?

Caroline Bergmann

Intervjuad i Uddebo utanför väveriet den 16 April.

Vad är din relation till Uddebo?

Vad är lokalt engagemang för dig?

Vad fick dig att starta ditt lokala engagemang i Uddebo?

Har du tidigare erfarenheter av lokalt engagemang?

Hur skulle du beskriva din roll för den lokala utvecklingen i Uddebo? Du har lite av rollen som spindel i nätet i Uddebos utveckling. Stämmer det?

Är det en risk att du har ett så pass stort engagemang?

I *En annan landsbygd* nämner du att den fysiska plattformen är viktig för det lokala engagemanget. Vill du berätta mer om det?

Hur ser samverkan ut mellan olika lokala engagemang?

Hur tycker du att ditt lokala engagemang har tagits emot av den offentliga planeringen som tex kommunen och regionen?

Hur tror du att lokala engagemang och kommunal och regional planering kan samarbeta på bästa sätt?

Hur ser du på Uddebos framtid?

Liv Sonntag

Intervjuad i Uddebo den 16e April.

Vad är din relation till Uddebo?

Vad är lokalt engagemang för dig?

Vad fick dig att starta ditt lokala engagemang i Uddebo?

Har du tidigare erfarenheter av lokalt engagemang?

Hur skulle du beskriva din roll för den lokala utvecklingen i Uddebo?

Har din bakgrund som landskapsarkitekt varit en tillgång i ditt lokala engagemang i Uddebo?

Anser du att det finns en fara i att offentliga rum inte prioriteras när lokala engagemang tar stor plats i samhällsutvecklingen?

Hur tycker du att ditt lokala engagemang har tagits emot av den offentliga planeringen som tex kommunen och regionen?

Hur tror du att lokala engagemang och kommunal och regional planering kan samarbeta på bästa sätt?

Hur ser du på Uddebos framtid?